

7/15432

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.13.SGB.0.13.00.00-610-2316
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/15432)

08-10-2010

049309

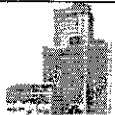
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 12/07/2010 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-24659 sayılı yazınız.

Adıyaman Milletvekili Dt. Şevket KÖSE'ye ait 7/15432 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ekte sunulmaktadır. Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

EK : 1 yazı

İnönü Bulvarı No:42 Emek 06520 Ankara
Tel : 0312 212 20 72 – Faks : 0312 215 18 00
www.csgb.gov.tr

İrtibat : E. YARDIMCIEL Memur
Tel : 296 64 39
e-mail : eyardimciel@csgb.gov.tr

ADİYAMAN MİLLETVEKİLİ DT. ŞEVKET KÖSE'NİN 7/15432 ESAS NO'LU YAZILI
SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

04 Ekim 2006 tarihli ve 26309 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2006/28 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile yürürlüğe giren Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele (KADİM) Projesi kapsamında Türkiye genelinde;

2006 yılı Ekim-2008 yılı Mayıs ayları arasındaki dönemde denetlenen işyeri sayısı 253.586, çalışan sayısı 898.725'tir. Yapılan denetimler sonucunda 47.609 kişinin kayıt dışı çalıştığı, bunların da 459'u kayıt dışı çalışan yabancı uyruklu olduğu tespit edilmiştir.

Söz konusu tarihler arasındaki dönemde proje ile ilgili olarak 115.020 kişiye eğitim verilmiştir.

Belirtilen illerde 2006/Ekim-2008/Mayıs tarihleri arasında 20.603 işyeri ve 25.896 sigortalı denetlenmiş, 1.157 sigortalının kayıt dışı olduğu, bunlardan 35'inin kayıt dışı çalışan yabancı uyruklu olduğu tespit edilmiştir.

Diğer taraftan, 31/05/2010 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda kayıt dışı istihdamın önlenmesi konusunda önemli hükümler getirilmiştir.

Şöyle ki;

"Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesine Dair Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde 10'un üzerinde işçi çalıştıran işyerlerinde ücretlerin bankalar vasıtasıyla ödenmesi öngörülmüştür.

Kendi nam ve hesabına çalışanların (tarım da dahil) sigortalılıklarının bildiriminin, faaliyetleri ile ilgili kayıt ve tescilleri yapılan vergi dairesi ve meslek kuruluşlarınca yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

Kayıt dışı istihdam konusunda yapılan denetimlerde caydırıcılığın sağlanması için uygulanan idari para cezaları artırılmıştır.

Esnek çalışanların kayıt altına alınması için düzenlemeler yapılmıştır.

İsteğe bağlı sigortalılığa müracaat ve devam şartları kolaylaştırılarak daha fazla kişinin kayıt altına alınması, bunların genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları, sisteme dahil edilmeleri ve dolayısıyla kayıt dışı istihdamın önlenmesi amaçlanmıştır.

Tarımsal faaliyetlerde bulunanların sisteme dahil edilmesine yönelik olarak, sigortalılık için prime esas kazançları ve ödeyecekleri prim miktarlarının 15 yıla yayılacak şekilde kademeli olarak artırılarak daha fazla kişinin sisteme dahil edilmesi öngörülmüş ve bunların genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları da sağlanarak sigortalılığa özendirilmiştir.

Söz konusu Kanunun 8 inci maddesinin yedinci fıkrası hükümlerine istinaden; bankalar ve kamu kurum ve kuruluşlarına işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etme yükümlülüğü getirilmiştir.

Anılan madde hükmüne istinaden 28/09/2008 tarihli ve 27011 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "5510 sayılı Kanunun 8 inci Maddesinin Yedinci Fıkrasının Uygulanması Hakkındaki Tebliğ" gereğince, 2008 yılı Ekim ayından itibaren bankalar ve kamu idarelerine işlem yaptıkları kişilerin "kimlik ve mesleki" bilgileri de alınarak Kuruma bildirimleri sağlanmıştır.

Bu kapsamda; tüm bankalar, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, PTT Genel Müdürlüğü, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, Özerk Spor Federasyonları, Noterlikler, İnternet Sağlayıcıları, Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi, Turkcell, Vodafone ve Avea GSM Operatörleri, Tedaş, Yükseköğretim Kurumu, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Anadolu Üniversitesi

Rektörlüğü'nden 2008 yılı ekim ayından itibaren T.C. kimlik numaraları ile birlikte "meslek bilgileri" alınmaya ve alınan bilgilerden sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanmıştır.

Kanunun 59 uncu maddesinin yedinci fıkrası hükmüne istinaden 27/09/2008 tarihli ve 27010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Kamu İdarelerinin Denetim Elamanlarınca Yapılan Tespitler Hakkında Yönetmelik" gereğince, kamu idarelerinin denetim elemanlarınca yapılan sigortalılık tespitlerine ilişkin tutanak ve raporların değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Kayıt dışı istihdamın önlenmesi çalışmaları kapsamında taşra birimlerinde "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Servisi" kurulmuştur.

Taşra birimlerinde denetim yapma ve istihdam edilmek üzere sosyal güvenlik kontrol memuru sayısı 719'a çıkarılmıştır.

Bu çalışmalar dışında;

Sağlık Bakanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda; belli sektörlerde çalışanların tabi tutulduğu portör muayene listelerine "T.C. Kimlik Numaraları"nın da eklenerek listelerin Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilmesi konusunda Sağlık Bakanlığınca Sağlık İl Müdürlüklerine talimat verilmiş ve 2008 yılı Mayıs ayından itibaren Sağlık İl Müdürlüklerinden portör muayene listeleri alınarak sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanılmıştır.

Yine, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda; 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik ekinde bulunan Ek 1 (işyeri bildirimi) ve Ek 2 (çalışanların bildirimi) formlarının Sosyal Güvenlik İl Müdürlüklerine gönderilmesi talimatlandırılmış ve 2008 yılı Temmuz ayından itibaren gönderilen bu formlardan sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanılmıştır.

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda; vergi dairelerince düzenlenen yoklama fişlerinin Kuruma gönderilmesi ve bu fişlerden sigortalı olmayanların tespiti, sigortalı olup da yoklama fişinde yer almayanların da ilgili vergi dairelerine bildirilmesi uygulaması başlatılmıştır.

Diğer taraftan, 2008 yılı Mayıs ayından itibaren faaliyete geçirilmiş olan, ALO 170 İHBAR HATTI ile özellikle kayıt dışı istihdam konusunda gelen ihbar ve şikayetlerin zamanında ilgili birimlere elektronik ortamda ulaştırılması ve gerekli işlemlerin yapılması sağlanmıştır.

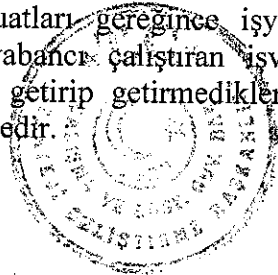
Yapılan bu çalışmalar sonucunda ise soru önergesinde belirtilen illerde; 2008, 2009 ve 2010 yılları içerisinde 11.436 kişinin kayıt dışı çalıştığı tespit edilmiştir.

Kayıt dışı istihdamla mücadele çalışmaları çerçevesinde, kayıt dışı olarak tespit edilen kişilerin uyruklarına bakılmaksızın gerekli işlemler yapılmakta, Türk vatandaşı olmayan yabancı uyrukluların çalışma izinlerinin olup olmadığının tespiti için Bakanlığımız Bölge Müdürlüklerine bildirilmektedir.

Diğer taraftan, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte yabancı kaçak işçi istihdamının önlenmesine yönelik olarak Bakanlığımızca alınan tedbirler şöyle sıralanabilir:

4817 sayılı Kanunun 20 nci maddesinde öngörüldüğü üzere, yabancıların ve işverenlerin bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmedikleri hususu Bakanlığımız iş müfettişleri ve Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişleri tarafından denetlenmektedir.

Ayrıca, Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanları kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalışan işverenlerle yabancıların bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediklerini de denetlemekte ve denetim sonuçlarını Bakanlığımıza bildirmektedir.

Kanunun Cezai Hükümler başlıklı 21 inci maddesi gereğince;

Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine her bir yabancı için 5.600 TL, izinsiz çalışan yabancıya da 560 TL (2010 yılı için) idari para cezası verilmektedir.

Bu sayılan fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanmaktadır.

Söz konusu Kanun ile çalışma izinleri reddedilen ve iptal edilen yabancıların ilgili valiliklere ve İçişleri Bakanlığına bildirimleri yapılarak, ikametlerinin iptali sağlanmakta ve çalışma izinlerine istinaden düzenlettirdikleri ikamet izinlerini kullanarak ülkemizde değişik işyerlerinde kaçak çalışmaları engellenerek sınır dışı edilmeleri sağlanmaktadır.

Bakanlığımıza intikal eden kaçak çalışmaya yönelik ilgili mercilerin tespitleri ve alınan şikayet dilekçeleri incelemeye gönderilmektedir. Ayrıca, konuyla ilgili olarak basında yer alan haberler de ihbar kabul edilerek takibe alınmaktadır.

Yine, çalışma izni verilen yabancıların ilgili sosyal güvenlik kuruluşuyla bağlantısı sağlanılmakta ve böylece olası sigorta prim ve vergi kayıpları önlenmektedir. Bu şekilde yabancıların ulusal sosyal güvenlik sistemimize girişleri sağlanarak takip ve denetimleri mümkün kılınmıştır. Böylece çalışma izinleri daha önce diğer merciler tarafından düzenlenmekle birlikte kayıt altına alınamayan yabancılar da kayıt altına alınmıştır.

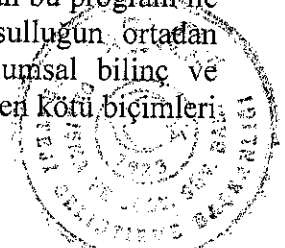
Çocuk işçiliği konusu hem çocuk sağlığı ve eğitimi hem de kayıt dışı istihdam açısından çalışma hayatının sorunlu alanlarından biridir.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından, Türkiye’de çalışan çocuklarla ilgili veri tabanı oluşturmak, çalışan çocukların çalıştıkları sektörleri, çalışma koşullarını, sosyal, ekonomik, demografik özelliklerini ortaya koyabilmek ve çocuk işçiliğini önlemeye yönelik olarak yapılan çalışmaların etkisini ölçebilmek amacıyla 1994/Ekim-1999/Ekim-2006/Ekim, Kasım, Aralık tarihlerinde Çocuk İşgücü Anketleri yapılmıştır. Ekim 1994’de gerçekleştirilen anketin hedef kitlesini 6-14 yaş grubundaki çocuklar oluştururken, Ekim 1999’da ve (Ekim, Kasım, Aralık dönemi) 2006 yılında gerçekleştirilen uygulamalarda yaş grubu genişletilmiş ve 6-17 yaş grubundaki çocuklar kapsama alınmıştır.

İl bazında veri sağlanamadığından soru önergesinde adı geçen illere ait çocuk işçiliği konusunda veri bulunmamaktadır.

1994 ve 1999 Araştırma sonuçlarından elde edilen çıktılar, 2000 yılından itibaren çocuk işçiliğini önlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda yol gösterici olmuştur. Çalışmalarda, öncelikli olarak en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin önlenmesi hedef alınmış ve bu kapsamda seçilmiş alan ve sektörlerde çalışan çocukların çalışma yaşamından tamamiyle çekilerek eğitime yönlendirilmesi çalışmalarına hız verilmiştir. Çocukların çalışma nedenleri içerisinde en üst sırayı hanehalkı gelirine katkıda bulunmak almıştır. Bu nedenle yapılan çalışmalarda çocuklarla birlikte ailede hedef alınmış, ailelere duyarlılık artırıcı eğitimler verilmiş ve gelir getirici faaliyetlere yönlendirilmişlerdir.

Bakanlığımız tarafından Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 182 sayılı sözleşmesinde belirtilen doğrultuda, ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin, ortadan kaldırılmasına yönelik olarak “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi” hazırlanmıştır. Programın hazırlıkları 2002 yılında başlamış ve 2005 yılında tamamlanmıştır. Bu program ile çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına ilişkin faaliyetlerin, bütüncül, katılımcı ve takvimlendirilmiş bir ulusal program çerçevesinde gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Program çerçevesinde çocuk işçiliğini önlemeye yönelik temel stratejiler ve faaliyetler ile bunları uygulayacak kurum ve kuruluşlar ile sorumlulukları belirlenmiştir. Hazırlanan bu program ile çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin yükseltilmesi, toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılması gibi geniş kapsamlı tedbirlerle başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri,

olmak üzere çocuk işçiliğinin 10 yıllık bir zaman periyodu (2005-2015 dönemini kapsamaktadır) içinde önlenmesini temel hedef olarak belirlenmiştir.

Programa göre öncelikli hedef gruplar, “Sokakta Çalışma, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışma, Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma” olarak belirlenmiştir.

Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesinin uygulanmasına destek vermek üzere kamu kurumları, işçi ve işveren konfederasyonları ve sivil toplum kuruluşları geliştirdikleri projeleri, 2005 yılı başından itibaren birçok ilimizde uygulamaya koymuşlardır. Bunlar arasında, uluslararası donörler tarafından finanse edilen 3 proje Bakanlığımız tarafından yürütülmüştür. Yapılan çalışmalarla çocuk işçiliği ile mücadelede önemli adımlar atılarak bilgi birikimi, deneyim ve önemli oranda toplumsal bilinç oluşmuştur.

5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce emeklilik şartlarından yararlanmak amacıyla sigortalı bildiri yapılanların, çalışmalarının fiili olup olmadığı konusunda incelemeler yapılmıştır. Belirtilen illerde 18 yaş altı 2.988 kişi denetime tabi tutulmuş ve bunlardan 824’ünün fiilen çalışmadığı tespit edilerek Sosyal Güvenlikleri iptal edilmiştir.

